7/765

T.C.
ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANLIĞI
Araştırma, Planlama ve Koordinasyon Kurulu Başkanlığı

Ankara

Sayı : B.15.0.APK.0.23.300-1159
Konu : Yazılı Soru Önergesi

10953 09 TEMMUZ 2003

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İLGİ: a)T.B.M.M. Başkanlığı'nın 23.06.2003 tarih ve KAN.KAR.MD.A.01.GNS.0.10. 00. 02-7/765-2230/8675 sayılı Başbakanlığa muhatap yazısı.
b)Başbakanlık Kanun ve Kararlar Genel Müdürlüğü'nün 25.06.2003 tarih ve B.02.0.KKG.0.12/106-186-21/2872 sayılı Bakanlığımıza muhatap yazısı.

Konya Milletvekili Sayın Atilla KART'ın Sayın Başbakanımıza tevcih ettiği, Sayın Başbakanımızın da kendileri adına koordinatörlüğümde cevaplandırılmasını tensip ettikleri 7/765-2230 esas no'lu yazılı soru önergesi T.B.M.M. İç Tüzüğünün 99. Maddesi gereği DSİ Genel Müdürlüğü'nden alınan bilgiler doğrultusunda cevaplandırılarak ekte gönderilmiştir.

Bilgilerinize arz ederim.

Dr. Mehmet Hilmi GÜLER
Bakan

EKLER :
EK 1- Önerge Cevabı
(10 sayfa)

DAĞITIM:
Gereği : T.B.M.M. Bşk.
Bilgi : Başbakanlık

7/765

KONYA MİLLETVEKİLİ SAYIN ATİLLA KART'IN YAZILI SORU ÖNERGESİ VE CEVABI
7/765-2230 esas no'lu

Bilindiği gibi; Konya Ovası Projesi (KOP); Konya, Niğde, Aksaray, Karaman, Nevşehir, Kırşehir, Afyon, Eskişehir, Ankara ve Kırıkkale illerini kapsayan dev bir projedir. Bu illerin toplam nüfusu 10 milyon civarında olup, projeden etkilenen nüfus oranı ise %15 civarındadır. Proje; 9'u büyük su projesi, 1'i içme suyu projesi, 1'i Göksu Havzası enerji projeleri ve diğerleri de çok sayıda müstakil küçük yerüstü ve yer altı suları olmak üzere; 12 adet projeden oluşmaktadır.

Bu projeler, bölgenin sosyo-ekonomik yapısını değiştirecek nitelikte önemli projelerdir. Sosyal boyutu olan projeler olup, istihdam ve ihracata yönelik sonuçları olacak projelerdir. Siyasi iktidarlar, seçim öncesinde bu projelere yönelik vaadlerde bulunmuş, ancak iktidar olduktan sonra bu söylemlerini gerçekleştirmek yolunda ciddi adımlar atmamıştır. Gelinen aşamada, aşağıda belirtilen konulara açıklama getirilmesini talep ediyorum . Şöyle ki;

Soru 1:

Konya Ovası Projeleri hangi aşamadadır? Bu projelerin hangileri uygulamaya geçirilebilmiştir? Uygulamaya geçirilebilenlerin gerçekleşme oranı nedir? Projelendirilmiş, ancak uygulamaya geçirilememiş projeler hangileridir?

Cevap 1:

KOP (Konya Ovaları Projeleri), Konya ve Karaman illerinde yer alan 9 adet büyük su projesi, 1 adet içme suyu projesi, 1 adet Göksu Havzası enerji projeleri ve çok sayıda müstakil küçük yerüstü ve yeraltı suyu sulamaları olmak üzere 12 adet projeler demetinin genel adıdır.

Genel anlamda Konya Ovaları Projeleri olarak isimlendirilen projeler demeti Yatırım Programı ve Uygulama Planlarında kendine özgü bir proje numarası ile yer alan bağımsız bir proje değildir.

Konya Ovaları Projeleri demetinin yeni başlamadığı, bir kısmının işletmede, diğer kısımlarının da farklı aşamalarda olduğu vurgulanması gereken bir başka husustur.

KOP kapsamında yer alan 12 adet projede bugüne kadar yapılan yatırımlarla 304 675 hektar alan suya kavuşturulmuştur. Bu miktarın 615 509 hektara çıkarılması amacıyla projelerin diğer kısımlarının da gerçekleştirilmesine çalışılmaktadır.

KOP PROJELERİ VE SULANACAK ARAZİ MİKTARLARI

S. No	Proie adı	Sulanacak alan (ha)	Yüzde
1	Konya-Çumra Projesi	337 566	54,9
2	Ereğli Projesi	42 225	6,9
3	Ilgın Projesi	17 639	2,9
4	Karaman Projesi	24 700	4,0
5	Ayrancı Projesi	5 438	0,9
6	Yunak-Akgöl Projesi	24 520	4,0
7	Sarayönü-Beşgözler Projesi	5 630	0,9
8	Akşehir-Eber Projesi	9 500	1,5
9	Beyşehir-Damlapınar Projesi	1 020	0,1
10	Küçük Su Projeleri	147 271	23,9
	TOPLAM	**615 509**	**100,0**

KOP İÇMESUYU VE ENERJİ PROJELERİ

S.No	Proie adı	Birim	Miktarı
11	Konya İçmesuyu Projesi	hm^3/yıl	37,8
12	Göksu Havzası Enerji Projeleri	Gwh/yıl	1 477,3

KOP PROJELERİNİN SON DURUMU

Yüzde S. No.	Proielerin Durumu	Sulanacak alan (ha)
49,51	1 İşletmeye açılan projeler	304 675
2,3	2 İnşaatı devam eden projeler	14 379
2,74	3 Yatırım programına teklif edilmiş projeler	16 694
37,5	4 Planlaması tamamlanan projeler	230 528
4,0	5 Kesin projesi tamamlanan projeler	24 713
4,0	6 Planlama çalışmaları devam eden projeler	24 520
100,0	**TOPLAM**	**615 509**

KONYA - ÇUMRA PROJESİ kapsamında 11 adet depolama, 337 566 hektar sulama ve birisi işletme halinde, diğerleri programda bulunan 4 adet HES bulunmaktadır. Proje 3 merhaleden oluşmaktadır.

I. merhale Beyşehir Gölü, Apa, Altınapa, ve Sille barajları, bu barajlardan düzenlenen yerüstü suyu ve yeraltı suyu kaynaklarından sulanan sulama ve boşaltım şebekesi, May Barajı Konya Ovası-Tuz Gölü ana boşaltım kanalı ve ova ana boşaltım kanallarından oluşan Konya-Çumra Ovası ana boşaltım sistemi projenin I. merhalesini oluşturmaktadır. 1. merhale kapsamında 57 370 hektar tarım alanı sulanmakta olup, proje işletme halindedir.

II. merhale Gembos Havzası akımlarının Derebucak Barajı ile Gembos derivasyonu vasıtasıyla Beyşehir Gölünde düzenlenmesi ve Güney Suğla akımlarının da Suğla depolanmasında düzenlenmesi sonucu, elde edilen yerüstü su kaynağı ile Seydişehir Ovası yeraltı suyu kaynağı ve sulamadan dönen sulardan istifadeyle Beyşehir ve Seydişehir ovalarında 56 786 hektar tarım alanının cazibe ve pompajla sulanması ve ilave olarak BSA kanalının 0+000 - 68+500 km' lerinin ıslahı, projenin II. merhalesini oluşturmaktadır. 5 084 hektar Gevrekli cazibe sulaması ile 3 351 hektarlık Suğla 1. kademe pompaj sulaması işletme halindedir. Derebucak Barajı, Suğla depolaması, Gembos derivasyonu, BSA kanalı ıslahı, Kıreli 1. kademe pompaj sulaması, Karaören pompaj sulaması ile Gembos ve Yeşildağ cazibe sulamaları inşa halindedir.

III. merhale Göksu üzerine yapılacak Bağbaşı, Bozkır ve Avşar barajları ile Avşar-Bağbaşı derivasyon kanalı, Mavi Tünel ve Mavi HES'den oluşan Göksu derivasyonu, Apa-Hotamış isale kanalı ve Hotamış depolaması vasıtasıyla alınacak yerüstü suyu, şebeke içinde açılacak işletme kuyularından çekilecek yeraltı suyu ve sulamalardan dönen sulardan istifadeyle Konya ve Karaman illerinde 223 410 hektar arazinin sulanması ve bu sulamaların boşaltım şebekesi projenin III. merhalesini oluşturmaktadır. 1 260 hektar Dineksaray pompaj sulaması işletme halinde olup, diğer ünitelerin planlama çalışmaları tamamlanmıştır.

EREGLİ PROJESİ ile İvriz Çayı akımlarının İvriz Barajında düzenlenmesi ve şebeke içinde açılacak YAS işletme kuyularından çekilecek yer altı suyundan da istifadeyle Ereğli Ovasında 42 225 hektar arazinin sulanması öngörülmüştür. Projenin tamamı işletmeye açılmıştır.

ILGIN PROJESİ ile Çiğil, Çebişci ve Bolasan dereleri akımlarının derivasyon kanalları ile depolama haline dönüştürülen Çavuşcu Gölüne çevrilip düzenlenmesi ile Ilgın ve Atlantı

ovalarında 17 639 hektar arazinin cazibe ve pompajla sulanması sağlanmıştır. Proje tamamen işletmeye açılmıştır.

KARAMAN PROJESİ kapsamında 3 adet baraj ve şebeke sahası içinde açılacak YAS işletme kuyularından da istifadeyle 24 700 hektar sahanın sulanması amaçlanmıştır. Proje iki merhaleden oluşmaktadır.

I. merhale Gödet Çayı akımlarının Gödet Barajında, Deliçay ve Eskiçay akımlarının Deliçay Barajında düzenlenmesi ve şebeke içinde açılacak YAS işletme kuyularından çekilecek yer altı suyu takviyesi ile Karaman Ovasına ait 16 000 hektar sahanın sulama ve sulama ve boşaltım şebekesi projenin 1. merhalesini oluşturmaktadır. Gödet Barajı işletmede olup, Deliçay Barajının inşaası devam etmektedir. Toplam 16 000 hektar olan 1. merhale sulaması işletmededir.

II. Merhale İbrala Deresi akımlarının İbrala Barajında depolanarak Karaman Ovasına ait 8 700 hektar sahanın sulama ve boşaltım şebekesi ile Karaman İli'ne içmesuyu temini projenin II. merhalesini oluşturmaktadır. İbrala Barajı inşaatı devam etmekte olup, sulama yönü ile proje 2003 yılı yatırım programında olup, içmesuyu projesinde programa alınması için DPT Müsteşarlığı'na müracaat edilmiştir.

AYRANCI PROJESİ ile Kocadere akımlarının Ayrancı Barajında depolanıp, Ayrancı ve Akçaşehir ovalarına ait 5 438 hektar sahanın sulanması sağlanmıştır. Proje işletme halindedir.

YUNAK-AKGÖL PROJESİ Akgöl kaynak sularının Akgöl Barajında depolanıp, yerüstü suyuna ilaveten yer altı suyundan da istifadeyle 24 520 hektar arazinin cazibe ve pompajla sulanması proje formülasyonunun esasını teşkil eder. Projenin ön inceleme raporu hazırlanmış olup, planlama çalışmaları devam etmektedir.

SARAYÖNÜ-BEŞGÖZLER PROJESİ ile Karasu deresi ve Atlantı derivasyonu akımlarının Kökez depolamasında düzenlenerek, şebeke içinde açılacak YAS işletme kuyularından çekilecek yeraltı suyu ilavesiyle de 5 630 hektar arazinin cazibe ve pompajla sulanması sağlanacaktır. Projenin planlaması tamamlanmıştır. Projenin su kaynağı olan Kökez depolamasının ise kati projesi hazırdır.

BEYŞEHİR-DAMLAPINAR PROJESİ ile Damla Çayı akımlarının Damlapınar Barajında düzenlenerek Doğanbey ve Damlapınar yerleşimlerine ait 1 020 hektar arazinin sulanması planlanmıştır. Projenin planlama çalışmaları tamamlanmıştır.

AKŞEHİR-EBER PROJESİ kapsamında Akşehir Gölünün kuzey ve doğu kesiminde 797 hektarı cazibe, 8703 hektarı pompaj olmak üzere 9 500 hektar, Eber Gölünün kuzeyinde yer alan kısımda ise pompajlı 2 914 hektar olmak üzere toplam 12 414 hektar sahanın sulanması öngörülmüştür. 9 500 hektar Akşehir sulama ünitesi inşa edilmiş Eber ünitesinin ise kesin projeleri tamamlanmıştır.

KONYA İÇMESUYU PROJESİ Konya kentinin 2015 yılı esas alınarak hesaplanan içme, kullanma ve endüstri suyunu temin maksadıyla hazırlanmıştır. Hesaplanan 130 hm^3 su ihtiyacının 37,8 $hm^{3,}$ ü Altınapa Barajından, kalanı ise yeraltısuyu işletme kuyularından temin edilecektir.

Proje kapsamındaki tesislerden Altınapa Barajı isale hattı, tasfiye tesisleri, Akyokuş ve Dedekorkut depoları, pompa istasyonları ana besleme hatları ve depolar ile yeraltı suyu kuyuları inşa edilmiş ve işletmeye alınmıştır.

GÖKSU HAVZASI ENERJİ PROJELERİ Yerköprü ve İvriz HES işletmededir. Ermenek Barajı ve HES'in Türkiye-Avusturya ikili işbirliği protokolü kapsamında inşaatına başlanmış olup, devam etmektedir. Konya-Çumra III. Merhale Projesi kapsamında bulunan Mavi HES, Bozkır ve Dineksaray HES'in planlama çalışmaları tamamlanmıştır. Damlapınar, Kepezkaya ve Bucakkışla HES ise EİEİ Genel Müdürlüğü tarafından etüt edilmiştir.

	Kurulu Güç,	Enerji Üretimi
İvriz HES	1,1 MW;	4 GWh/yıl
Yerköprü HES	10,6 MW;	65 GWh/yıl
Ermenek Barajı ve HES	306,5 MW;	1047,8 GWh/yıl
Mavi HES	25,0 MW;	82,56 GWh/yıl
Bozkır HES	15,0 MW;	5,27 GWh/yıl
Dineksaray HES	10,6 MW;	29,67 GWh/yıl
Damlapınar HES	7 MW;	34 GWh/yıl
Kepezkaya HES	15 MW;	77 GWh/yıl
Bucakkışla HES	18 MW;	102 GWh/yıl

Toplam 408,8 MW kurulu güçle yılda 1 477,3 GWh enerji üretilmesi öngörülmüştür.

KÜÇÜK SU PROJELERİ: Konya-Karaman iline ait küçük su işleri kapsamında, 19 adet gölet işletmede olup, bu göletler ile 5 444 hektar sahanın sulanması

gerçekleştirilmiştir. Ayrıca işletme halindeki 189 adet YAS Kooperatifi ile 3 026 adet işletme kuyusu vasıtasıyla 135 205 hektar arazinin sulanması sağlanmıştır. İnşaatı devam eden 11 gölet ve 1 yerüstü suyu projesi ile 4 500 hektar sahanın sulanması hedeflenmiştir. Ayrıca 2 adet göletin planlanması tamamlanmış olup, sulama sahası 1 728 hektardır.

Önerge ile yatırım programına giren henüz inşaatına başlanmayan üç adet göletin sulama sahası ise 394 hektardır.

Soru 2:

KOP Projeleri kapsamında düşünülen, ancak henüz projelendirilememiş ve ihale edilmemiş yatırımlar hangileridir?

Cevap 2:

KOP projeler demetinin en önemli kısmını teşkil eden ve Yukarı Göksu Havzasında yapılacak olan 3 adet baraj ve 17 km uzunluğundaki tünelle Konya Kapalı Havzasına yılda 414,13 hm^3 suyun çevrilmesini, Konya ve Karaman illerinde 223 410 hektar arazinin sulanmasını ve 50,6 MW kurulu güce sahip 3 adet HES ile yılda 147,50 GWh enerji üretilmesini amaçlamayan Konya-Çumra III. merhale projesinin planlama çalışmaları tamamlanmış, Mavi Tüneli hariç olmak üzere proje çalışmalarına başlanmamıştır. Proje henüz Yatırım Programlarında yer almamaktadır.

Planlama çalışmaları devam etmekte olan Yunak-Akgöl projesi ile planlama çalışmaları tamamlanan Sarayönü-Beşgözler Projesi ve Beyşehir-Damlapınar projeleri de henüz Yatırım Programlarında yer almamaktadır.

Soru 3:

2003 yılında KOP projeleri için ne kadar ödenek ayrılmıştır? KOP'a ayrılan ödeneklerde geçen yıla göre reel olarak azalma mı, yoksa artma mı söz konusudur?

Cevap 3:

2003 yılı yatırım programında KOP projeler demetine yer alan projelere tahsis edilen ödenek tutarı 159 trilyon TL'dir. 2002 yılı yatırım programında ise KOP projeler demetine yer alan projelere 124,5 trilyon TL ödenek tahsis edilmiştir.

Soru 4:

KOP projeleri kapsamında şimdiye kadar dış kredi kullanılmış mıdır? Kullanılmış ise ne kadar kullanılmıştır?

Cevap 4:

KOP projeler demetine yer alan projeler için dış kredi kullanılmıştır.

Kullanılan kredi karşılığı parasal tutarlar yıllar itibariyle ve hizalarındaki yıl fiyatlarıyla aşağıda belirtilmiştir:

YILI	TUTARI (milyon TL)
1992	84 931
1993	222 991
1994	165 093
1995	759 845
1996	552 915
1997	2 210 252
1998	94 756
1999	7106 000
2000	9 281 597
2001	0
2002	61 964 306

2002 yılında kullanılan kredi karşılığı parasal tutar verilirken Ermenek Barajında sadece yapılan hak edişler karşılığında ödenen tutar verilmiştir.)

Soru 5:

KOP projeleri gerçekleştiği zaman, söz konusu bölgedeki üretim artışının hangi seviyeye ulaşacağı tahmin edilmektedir? Şu anda Konya'nın sulu tarıma açık arazi miktarı ne kadardır? KOP projeleri gerçekleştiği zaman sulu tarıma açılacak arazi miktarı ne kadar olacaktır?

Cevap 5:

Bu güne kadar KOP Projeler Demetinde işletmeye açılan projelerle 304 675 hektar tarım alanı suya kavuşturulmuştur. Projelerin tamamının gerçekleştirilmesi halinde

310 834 hektar arazi daha sulu tarım yapılabilir hale getirilecek ve sulu tarım yapılan arazi miktarı 615 509 hektara ulaşacaktır. İlave olarak 310 834 hektar arazinin sulu tarıma kavuşturulması ile 2003 yılı fiyatları ile yılda takriben 622 trilyon TL gelir artışı sağlanacaktır.

Soru 6:

"Mavi Tünel" işi ne aşamadadır?

Cevap 6:

Yukarı Göksu Havzasının sularını Konya Kapalı Havzasına aktaracak olan Mavi Tüneli çalışmalarına 1986 yılında DSİ Bölge Müdürlüğü tarafından başlanılmıştır. Göksu Havzasından Konya Kapalı Havzasına su aktarılması düşüncesinin belirlenmesinden sonra yapılan arazi ve büro çalışmaları sonunda tünel güzergahı belirlenmiş ve tünel zemin etütlerine 1988 yılında başlanılmıştır. Tünel güzergahında muhtelif yerlerde 1991 yılına kadar temel sondajlar devam etmiştir.

Mavi Tünelinin proje çalışmaları 1995 yılında tamamlanmış ve kati projeler yıl sonunda tasdik edilmiştir. Mavi Tüneli çapının 4,50 m olması önerilmiştir. Daha sonra 1997 yılında yapılan revizyon ile tünel çapı 4,00 m' ye düşürülmüştür.

Konya - Çumra 3. merhale projesinin planlama çalışmaları devam ederken 17 km uzunluğundaki Mavi Tüneli, inşaatının uzun süre alacağı düşünülerek, 1993 yılı sonunda 1994 Yılı Bütçe Kanunu Tasarısının T.B.M.M. Bütçe Plan Komisyonunda görüşülmesi sırasında verilen bir önerge ile uygulama açısından planlama aşamasındaki Konya - Çumra 3. merhale projesinden ayrı müstakil bir proje olarak Bağbaşı Barajı, Mavi Tüneli ve HES Projesi kapsamında 1994 Yılı Yatırım Programı ve Uygulama Planına alınmıştır.

Ayrı bir proje olarak düşünülen Mavi Tüneli işinin 1997 yılı fiyatlarıyla 23,5 trilyon TL keşif bedel üzerinden ihale ilanı 15 Ağustos 1997 tarihli Resmi Gazetede yapılmış, 3 Ekim 1997 tarihine kadar teklifler alınmıştır. 13 Şubat 1998 tarihinde ihalesi yapılmak üzere yeterlik belgesi verilen 30 firmaya davetiye gönderilmiştir. İhale % 49,59 tenzilat ve 11,8 trilyon TL bedelle yapılmış ise de, ihalenin dış kredi koşulları Hazine Müsteşarlığı tarafından uygun bulunmamış ve ihale onaylanmamıştır.

2001 yılında Bakanlar Kurulu kararı ile Bağbaşı Barajı, Mavi Tüneli ve HES Projesi ile Göksu-Bozkır Projesi Yatırım Programı ve Uygulama Planından çıkarılmıştır.

Soru 7:

En nihayet; KOP, bölgesel bir projedir. Ancak, ilginçtir; bu projenin, Konya'nın "Tutup" bölgesinden Ankara'ya olan istikameti, bu arada Altınekin-Cihanbeyli ve Kulu bölgelerini kapsamadığı bilinmektedir. Oysa, bölgenin ve belki de Türkiye'nin tarıma elverişli en geniş arazileri bu bölgede bulunmaktadır. Bu bölgede yaygın bir şekilde çiftçilik yapılmaktadır. Üretici daha çok kendi öz kaynaklarıyla sulamayı gerçekleştirmeye çalışmaktadır. Ancak, gelinen süreçte ekonomik yapıdaki olumsuz gelişmeler ve maliyet unsurlarının yükselmesi karşısında artık üreticinin kendi imkanlarıyla sulamayı gerçekleştirmesi mümkün olamamaktadır. Esasen, hem KOP Projesinin tamamlayıcı unsuru olması ve hem de devletin sosyal fonksiyonunun gereği olarak, bu bölgeyi de kapsayacak şekilde KOP projeleri kapsamının genişletilmesi gerektiği açıktır.

Buna göre; yukarıdaki anlatım çerçevesinde, KOP projelerinin Altınekin-Kulu ve Cihanbeyli Bölgesini de kapsayacak şekilde hayata geçirilmesi yolunda herhangi bir çalışma yapılmakta mıdır? Yapılmaktaysa, bu çalışmalar hangi aşamadadır?

Böyle bir çalışma bugüne kadar yapılmamış ise, bu durum nasıl açıklanabilir? Bu durum KOP projesinin bütünlüğünü etkileyen bir faktör olmasına göre; bölgedeki yöreler arasında ayrım yapan böyle bir uygulamaya son verilmesi düşünülmekte midir?

Cevap 7:

KOP Projeler Demetinin yer aldığı Konya ve Karaman illerinde toprak kaynaklarının büyük olmasına karşın su kaynakları çok azdır. Bu nedenle yapılan planlama ve proje çalışmaları ile, havza içindeki su kaynaklarının değerlendirilmesi yanında, havza dışından da ilave su kaynağı geliştirilmiştir.

Toprak ve su kaynağı ile ilgili planlama çalışmaları yürütülürken; arazinin topografyası, toprak kaynağı, ekonomik ve sosyal faktörler dikkate alınarak su kaynağından itibaren mansaba doğru projelendirme yapılır. Bu faktörlere bağlı olarak geliştirilen sulama şebekesi su kaynağının yetiştiği yere kadar götürülür. Bu cümleden olarak, KOP kapsamında geliştirilen su kaynakları membadan mansaba doğru projelendirilmiş ve suyun son damlası

ulaşabileceği yere kadar götürülmüştür.

Su kaynağı yetersizliği nedeniyle Altınekin, Cihanbeyli ve Kulu bölgelerinde yüzeysel sulama projeleri geliştirme imkanı olmamıştır. Ancak Altınekin ve civarında çok geniş bir tarım alanı açılan sondaj kuyuları vasıtası ile yeraltı suyundan sulanmakta, ayrıca bölgenin tek yüzeysel su kaynağı olan İnsuyu Deresi üzerinde inşa edilen Cihanbeyli Göleti de işletme halindedir.